

ABUZUL ASUPRA COPILULUI

GEORGIANA VIRGINIA BONEA

Unul dintre principalele obiective ale prezentei lucrări constă în a scoate în evidență și a analiza formele de abuz asupra copilului și apoi a diseca principalele consecințe ale manifestării unui abuz pe termen scurt, mediu și lung. Abuzul asupra copilului constituie una dintre cele mai mari și mai importante teme de studiu ale contemporaneității. România a adoptat majoritatea legilor Uniunii Europene cu privire la prevenirea și combaterea abuzului asupra minorului. De asemenea, serviciile oferite de către statul român, cât și cele date de către organizațiile nonguvernamentale acreditate de stat, sunt din ce în ce mai axate asupra preîntâmpinării abuzului prin intermediul multiplelor campanii de sensibilizare a opiniei publice și prin informarea asupra efectelor nocive pe care abuzul le are asupra copilului.

***Cuvinte-cheie:** abuzul asupra copilului, asistență socială, politici sociale, familie.*

INTRODUCERE

Menționez încă de la început faptul că termenii: „copil” și „minor”, vor fi utilizați intersanjabil în diversele contexte analitice ale lucrării de față. Propun clarificări în ceea ce privește setul de factori favorizanți, dar și efectele ce reies din problematica abuzului asupra copilului. Factorii care favorizează abuzul sunt foarte mulți și se împart în funcție de mai multe criterii, precum: a) particularitățile individului și ale familiei sale de proveniență; b) tipul de mentalitate în ceea ce privește creșterea și educarea copilului; c) nivelul educațional al părinților; d) status-rolurile ocupate de aceștia în societate; e) nivelul economic al familiei; f) tipul de societate în cadrul căreia familia respectivă trăiește (de exemplu: societatea tradiționalistă, industrială, modernă, postmodernă); g) istoricul familial și existența diverselor traume ale copilăriei părinților; h) starea de sănătate a copilului, respectiv a membrilor familiei sale.

Studiul de față este bazat atât pe teorie, cât și pe statistica privind abuzul asupra minorului, furnizată de către: Agenția Națională pentru Protecția Familiei și a Drepturilor Copilului; Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecție a Copilului din București și din toată țara; monitorizarea presei din România; Ministerul Administrației și Internelor.

Adresa de contact a autorului: Georgiana Virginia Bonea, Institutul de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române, Calea 13 Septembrie, nr. 13, sector 5, 050711, București, România, e-mail: georgiana_bonea@yahoo.com.

Este avută în vedere studierea cazurilor de abuz asupra minorului din presa românească și analiza statisticii furnizate de către diversele instituții de stat care se ocupă de prevenirea și combaterea abuzului asupra minorului. Statistica va veni în completarea bazei teoretice expusă și a legislației în vigoare. De asemenea, concluziile finale ale studiului vor veni în întâmpinarea soluțiilor de prevenire și combatere a flagelului.

Sunt urmărite mai multe perspective, traduse printr-un ansamblu bine încheiat asupra problemei, fiind vorba de: statistică, partea teoretică, cea legislativă, tocmai pentru a putea identifica acele soluții ce se pot aplica eficient și care să țină cont de toate caracteristicile țării noastre. Politicile sociale sunt puse în relație cu statistica, tocmai pentru a conduce la anumite soluții fiabile privind îmbunătățirea și îmbogățirea serviciilor existente.

Încă din anii 1950 s-a pus foarte mare accent (Tolan, 2007: 58) pe drepturile copilului; pe respectarea acestora cu strictețe; în instanțe; tipologia abuzului copilului este extrem de stufoasă și minuțios de studiat la fiecare caz în parte, în funcție de problemele prezentate.

Presa este plină de cazuri de abuz în care copiii sunt maltratați de către părinții, tutorii sau persoanele în grija cărora aceștia se află. Iată câteva titluri de articole cu tema maltratării copiilor, reieșite din ziarele Național și Evenimentul Zilei încă din anii 1998, 1999, 2000, din România (Rădulescu, 2001: 179–182): „*La Arad, un copil de patru ani a fost omorât în bătaie de amantul mamei*”; „*Pentru că nu mânca varză și nu a vrut să stea pe oliță, un copil a fost bătut bestial de tatăl său*”; „*Un tată și-a lovit fetița cu băătorul de covoare până a băgat-o în spital*”; „*O fetiță de doi ani și șapte luni se zbate între viață și moarte la spital, după ce a fost bătută crunt de părinți*”; „*Un gălățean și-a bătut cu picioarele fiica vitregă de un an și a încercat să o sufocă*”. Din anul 2000 și până în prezent multe astfel de titluri au apărut în nenumărate ziare și cred că am devenit oarecum imuni la fenomenul abuzului asupra copilului. Iată ce scria în ziarul *Gardianul*, în data de 19.11.2008 (autor: Gulin, Elena, Secțiunea Societate): „*Trei șferturi dintre copiii români sunt bătuți de părinți*”, acesta fiind titlul unui articol în care a fost expus un studiu asupra modului în care părinții înțeleg că trebuie să își educe copiii și unde majoritatea părinților chestionați au răspuns că mai aplică minorilor și corecții fizice.

Abuzul asupra copilului a fost și continuă să fie o problemă extrem de complicată, de gravă, dar și stufoasă. Copiii abuzați de cele mai multe ori prezintă, la maturitate, anumite influențe negative asupra personalității comportamentului cu cei din jurul lor și comportamentului lor (Rădulescu, 2010). Abuzul psihologic este întâlnit în toate tipurile de abuz; așa cum este abuzul social, abuzul economic, abuzul fizic, neglijarea sau abuzul sexual. Acesta are o mare influență, uneori devastatoare asupra dezvoltării cognitive a copilului, dar și asupra interrelaționării copilului cu cei aflați în jurul său indiferent dacă sunt minori sau majori; indiferent dacă reprezintă sau nu o autoritate pentru acesta. Neglijarea copilului constituie, de asemenea, una dintre cele mai grave abuzuri pe care le pot comite cei care au copii în grijă.

Un copil neglijat poate prezenta o dezvoltare psihică inferioare corelată cu vârsta cronologică, dar și semne fizice.

ABORDAREA TEORETICĂ A PROBLEMATICII

Definirea abuzului asupra copilului constituie un element esențial pentru înțelegerea și studierea fenomenologiei acestuia. Există foarte multe definiții dezvoltate de-a lungul timpului și probate de către cercetătorii specializați în domeniu. După cum urmează, vor fi definite, foarte pe scurt, principalele concepte ce stau la baza prezentei cercetări (Bonea, 2015): abuzul economic; abuzul psihic; abuzul sexual; abuzul fizic; abuzul social; neglijarea; exploatarea; atașamentul deficitar (*Caseta 1*).

Caseta 1

Definiri succinte ale abuzului asupra copilului

Definiții succinte asupra tipurilor de abuz:

Abuzul economic (*the economic abuse*): înseamnă că minorul nu are acces la principalele resurse de care are nevoie pentru a supraviețui: haine, mâncare, bani de deplasare la școală (unde e cazul) etc., (Bonea, 2011: 138).

Abuzul psihologic (*the psychological abuse*): reprezintă o continuă terorizare, șantajare cu diverse lucruri, poreclire, înjosire a minorului. Orice tip de abuz, neglijare sau atașament deficitar se reflectă imediat în planul psihocognitive și social al copilului (Howe, 2005: 107–109).

Abuzul sexual (*the sexual abuse*): a întreține relații sexuale de diferite tipuri, nedorite, neînțelese și lipsite de orice înțeles pentru copil. Acesta nu se poate apăra sau a-și exprima acordul. Pedofilia este destul de des discutată (Vigorello, 2001) de către cercetători tocmai pentru a putea opri sau trata, cel puțin, problema și consecințele psihosociale și relaționale cu care minorul rămâne pe termen scurt și lung (Finkel, 2009: 269).

Abuzul fizic (*the physical abuse*): implică lovirea cu mâinile, picioarele sau orice alte obiecte considerate a fi periculoase și a răni copilul, în interesul de a cauza durere și răni diverse (Ionescu, 2001: 28–31).

Abuzul social (*the social abuse*): copilul nu este lăsat să aibe relații cu alți copii de vârsta sa; este închis în casă; este izolat; iar tocmai izolarea permite foarte bine, toate celelalte tipuri de abuz definite mai sus (Tolan, 2017: 11).

Neglijarea (*the neglecting*): înseamnă a nu da atenție copilului. Nepăsarea totală sau chiar parțială față de acesta. Lipsa de atenție este neglijarea. Copilul este neîngrijit corespunzător, este lipsit de apărare, nhrănit, nespălat etc. Toate acestea duc repede la degradarea fizică și psihică a copilului, fapt ce se observă imediat (Fontes, 2006: 42–43).

Exploatarea (*the exploitation*): este traficul sau vânzarea copilului, obligarea acestuia de a munci pentru a obține diverse obiecte sau bani pentru adulții abuzatori. Folosirea copilului, obligarea sa de a face anumite lucruri sau munci sau a asista un adult la prestarea diverselor munci (Bonea, 2012: 125–126).

Atașamentul deficitar (*the bad attachment*): atașamentul deficitar între părinte și copil și vice-versa, conduce la devianța comportamentală, psihologică, socială, cognitivă, relațională a copilului pe termen scurt și pe termen lung (în viața de adult). Copilul minte că nu are nici un adult de încredere, că nu este protejat, iubit și îngrijit. Încă de la naștere, atașamentul părinte-copil trebuie să fie o componentă foarte importantă a creșterii și dezvoltării sale din toate perspectivele (Almgren, 2005: 219).

Sursa: preluare după: Bonea, G. V., „Devianța. Viziuni contemporane”, 2015.

De cele mai multe ori un copil abuzat poate fi observat și recuperat, ajutat de către instituțiile abilitate, cum sunt cele de stat DGASPC (Direcția Generală de Asistență Socială a Copilului din fiecare județ al țării noastre dar și din București – fiecare sector al său); și instituțiile nonguvernamentale acreditate de către stat ce colaborează cu statul în vederea instrumentării cazurilor semnalate de abuz asupra copilului. Instituțiile abilitate au la cunoștință numai cazurile asupra cărora își îndreaptă interesul pentru a le rezolva; nu vorbim de „*cifra neagră*” a cazurilor de copii abuzați instituționalizați sau neinstituționalizați (Banciu, 2005: 104). Răspunsurile pe care minorul poate să le dea unui abuz, depind de următoarele aspecte (Rădulescu; 2010: 42): aderarea la un grup delincvent; părăsirea domiciliului părinților; încercarea de autoagresare; pavor nocturn; delincvență juvenilă; cefalee; frică permanentă; sindrom de stres posttraumatic; agresivitate excesivă față de toți din jur; lipsa afecțiunii față de părinți și față de sine; dorința de a se însingura; tentative de suicid; consum de droguri, alcool și alte substanțe cu efect halucinogen; părăsirea mediului școlar.

Abuzurile, după cum spuneam, îmbracă mai multe forme (Bonea, 2012: 116–118): abuzul fizic; abuzul psihic; abuzul economic; abuzul social; abuzul sexual; abuzul prin exploatare; abuzul neglijare și atașamentul deficitar. Orice *abuz asupra copilului*, atrage după sine mai multe *consecințe de ordin negativ*, iar aceste consecințe urmează a fi expuse și analizate în continuare. Astfel, pentru a putea vorbi despre copilul abuzat, este necesară o expunere pe larg și apoi o analiză a fiecărui *tip de abuz* în parte, împreună cu majoritatea *consecințelor* atrase după acesta, astfel, avem:

a) consecințele abuzului fizic (Fontes, 2006: 224): copilul va prezenta semnele vizibile ale abuzului fizic suferit; se va teme mereu, în permanență; va putea fi la rândul său agresiv și/sau agresat de cei din jur; retragere în sine, introvertire;

b) consecințele abuzului psihic (Ionescu, 2005: 48–60): retragere în propria persoană; atacuri de panică; neîncredere în sine; cefalee; pavor nocturn; agresivitate sau autoagresivitate; teamă de cei din jur; reacții posttraumatice: stare de vomă, vertij, dorința de suicid, apatie, lipsa poftei de mâncare etc.;

c) consecințele abuzului economic (Howe, 2005: 324): copilul nu va fi îngrijit; nu va avea haine pe măsura sa; va fi nehrănit corespunzător; va avea un aspect general neîngrijit; nu va fi dezvoltat fizic în conformitate cu vârsta sa cronologică;

d) consecințele abuzului social (Vanderstoep și Johnson, 2000: 223): frică de a socializa; frică permanentă de a merge în spații publice deschise; frică de a merge la școală; frică de părinți sau tutori legali etc.;

e) consecințele abuzului sexual (Finkelhor și Jones, 2006: 687): vor fi pe termen scurt, mediu și lung; copilul va avea mereu o teamă față de adult; comportament atipic față de ceilalți; dorință de a mai întreține relații sexuale cu alți copii sau de a-și expune organele sexuale în public; reacții de teamă exagerată permanentă; reacții somatice tipice la vederea abuzatorului;

f) neglijarea și atașamentul deficitar al copilului (Almgren, 2005: 351): sunt foarte periculoase pentru copilul aflat în plină dezvoltare fizică, psihică, socială, cognitivă etc. Atât pe termen scurt, cât și la maturitate, individul va prezenta unele deficiențe, de atașament, comportament neconcordant situației, conjuncturii, teama de oameni, lipsa manierelor și nepăsarea față de sine și de ceilalți. Atașamentul copilului față de adultul ce-l are în grijă (părinte, tutore) este o condiție *sine qua non* pentru ca acel copil să poată crește armonios din toate punctele de vedere și fizice, și psihice și cognitiv, dar și social;

g) consecințele neglijării și atașamentului deficitar (Amaya-Jackson; 2000: 727): aspect fizic neîngrijit; carențe ale educației și comportamentului; carențe în ce privește afecțiunea oferită și primită din partea celorlalți; teama de a avea o relație cu o persoană de sex opus la maturitate; probleme de cuplu la maturitate; însingurare; fuga de oameni; introvertit; frică permanentă de oameni; frică de locuri unde există mulți oameni; frică de spații închise; diverse probleme de sănătate dezvoltate de-a lungul copilăriei și netratate sau netratate corespunzător.

Atașamentul copilului joacă un rol foarte mare în creșterea și educarea sa. De aceea, este nevoie de un atașament benefic pentru copil, pentru a-i oferi toate resursele de care are nevoie în dezvoltarea sa ce va avea rezonanță în viitorul său, când va deveni adult și își va întemeia propria familie (Freisthler și alții, 2004). Un copil nedezvoltat bine pe plan psihic va avea carență în plan: social, cognitiv, familial, colegial, educațional etc. De aceea trebuie să ne concentrăm foarte bine la partea psihică, unde copilul, de mic, poate fi modelat, educat și învățat (Almgren, 2005: 353–354).

ABUZUL ASUPRA COPILULUI, ÎN CIFRE

Pespectiva statistică reliefează faptul că abuzul asupra copilului constituie o practică destul de cunoscută de către părinți și este aplicată în scopul educării, pedepsirii și corectării compartimentelor. Astfel, sub umbrela educării și a disciplinării copilului, părintele dă curs mai multor tipuri de abuz, în dorința sa de a-și exercita drepturile, greșit înțelese. Astfel, din cifrele abuzului asupra copilului, vor fi expuse consecințele pe termen scurt, mediu și lung asupra vieții, comportamentului și gândirii minorului, dar și a impactului în plan cognitiv. Dezvoltarea fizică și emoțională a copilului este în pericol atunci când vine vorba de un abuz pe termen îndelungat, venit tocmai de la cei care ar trebui să ofere protecție, iubire și înțelegere. De cele mai multe ori, părinții aleg această formă drastică și brutală de educare, fără să realizeze faptul că minorul se va simți trădat, umilit, speriat și neiubit.

Răspunsurile copilului, ce reies la diversele forme de abuz, sunt variate și dificil de anticipat. Odată aflat la maturitate, individul care a suferit diverse abuzuri în copilărie, poate avea o conduită deviantă în cadrul familiei pe care și-o formează.

De multe ori se întâmplă ca abuzurile asupra copilului să-i pună viața în pericol, fapt ce este pedepsit de legislația în vigoare. Dar pentru ca legislația să

poată fi pliată mai eficient și actualizată în timp real, se fac necesare mai multe studii statistice și diverse corelații între acestea pentru a se ajunge la un numitor comun al concluziilor și soluțiilor problemei.

Datele statistice ce vizează abuzul asupra copilului provin de la Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecție a Copilului (DGASPC) din fiecare sector al Bucureștiului, respectiv din fiecare județ al țării noastre. De asemenea, poliția română deține o serie de date cu privire la acest aspect. Vom reda acum o statistică mai veche pentru ca ulterior să ne oprim asupra datelor recente. În România, între anii 2005–2008, fetițele fac parte din categoria cu riscul cel mai ridicat la pericolul de a fi abuzate de către unul sau ambii părinți în familie, într-o proporție de peste 50%, iar ponderea băieților abuzați se află sub 26%, conform statisticii fostei Agenții Naționale pentru Protecția Familiei (ANPF), actuala Agenție Națională pentru Protecția Familiei și a Drepturilor Copilului (ANPFDC), după cum urmează (*Tabelul nr. 1*):

Tabelul nr. 1

Situația cazurilor de abuz asupra copiilor (băieți și fetițe) din mediul rural și urban, între anii 2005–2008

Anul	Fete abuzate (%)	Băieți abuzați (%)	Total (%)
2005	51,82	22,63	100%
2006	65,94	25,85	100%
2007	55,06	20,51	100%
2008	41,62	18,48	100%

Sursa: prelucrarea autoarei după: Agenția Națională pentru Protecția Familiei (ANPF), Actuala Agenția Națională pentru Protecția Familiei și a Drepturilor Copilului (ANPFDC), 2009.

Atunci când un copil intră în sistem, Direcțiile de protecție a copilului au obligația ca la o perioadă de trei luni să reevalueze împrejurările care au stat la baza stabilirii măsurii de decădere din drepturi a părinților. Dacă în urma acestor reevaluări se constată că familia respectivă și-a îmbunătățit condițiile de trai, dacă părinții care nu se îngrijeau de copii din cauza lipsei unui loc de muncă stabil, au acum un serviciu stabil, reprezentantul comisiei poate propune fie directorului Direcției Generale de Asistență Socială și Protecție a Copilului, fie instanței, încetarea măsurii de decădere din drepturi și începerea reintegrării în familie a copilului. În ceea ce privește cazurile de abuzuri, neglijare și exploatare a copiilor, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție a publicat o statistică pe regiuni geografice, în care „conduce” Regiunea Sud-Est, adică județele Brăila, Buzău, Constanța, Galați, Tulcea și Vrancea, cu 1 710 cazuri de abuzuri asupra copiilor. Pe locul al doilea se situează Regiunea Nord-Est (Bacău, Botoșani, Iași, Neamț, Suceava, Vaslui) cu 1 266 de cazuri, iar pe locul al treilea Regiunea Centru (Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș, Sibiu) (*Tabelul nr. 2*).

Tabelul nr. 2

Cazuri de abuz asupra copilului în familie în 2014 – DGASPC România și București-Ilfov

Regiune/Județ	Abuz emoțional	Abuz fizic	Abuz sexual	Exploatare pentru comitere de infracțiuni	Exploatare prin muncă	Exploatare sexuală	Neglijare	Total
TOTAL	806	588	270	98	127	19	4828	6736
Nord-Est	153	183	72	37	8	2	811	1266
Bacău	3	36	3	0	0	0	115	157
Botoșani	0	11	6	4	0	0	44	65
Iași	44	73	35	1	3	0	128	284
Neamț	57	29	15	32	2	0	94	229
Suceava	29	11	5	0	0	0	237	282
Vaslui	20	23	8	0	3	2	193	249
Sud-Est	163	55	41	0	2	1	1448	1710
Brăila	31	8	6	0	1	0	76	122
Buzău	39	1	11	0	0	0	114	165
Constanța	60	24	12	0	0	1	738	835
Galați	26	16	9	0	1	0	270	322
Tulcea	7	2	3	0	0	0	109	121
Vrancea	0	4	0	0	0	0	141	145
Sud-Muntenia	96	86	37	31	57	2	447	756
Argeș	13	3	4	0	1	0	40	61
Călărași	1	5	2	0	1	0	20	29
Dâmbovița	8	11	4	31	0	2	145	201
Giurgiu	0	1	14	0	1	0	16	32
Ialomița	8	5	4	0	0	0	25	42
Prahova	58	59	7	0	53	0	175	352
Teleorman	8	2	2	0	1	0	26	39
Sud-Vest Oltenia	97	37	21	0	1	0	449	605
Dolj	39	24	11	0	0	0	270	344
Gorj	54	6	9	0	1	0	105	175
Mehedinți	1	2	0	0	0	0	38	41
Olt	3	2	0	0	0	0	20	25
Vâlcea	0	3	1	0	0	0	16	20
Vest	25	43	12	0	1	0	538	619
Arad	5	11	2	0	0	0	19	37
Caraș Severin	0	1	1	0	0	0	74	76
Hunedoara	10	15	3	0	1	0	166	195
Timiș	10	16	6	0	0	0	279	311
Nord-Vest	136	86	36	4	8	1	342	613
Bihor	1	4	2	0	0	0	9	16
Bistrița Năsăud	65	4	6	0	0	0	141	216
Cluj	32	40	11	0	0	0	28	111
Maramureș	28	25	2	0	6	0	100	161

Sălaj	0	8	2	0	0	0	19	29
Satu Mare	10	5	13	4	2	1	45	80
Centru	59	71	39	1	22	13	610	815
Alba	0	4	0	0	0	0	74	78
Braşov	12	27	9	0	15	12	79	154
Covasna	0	2	0	0	0	0	6	8
Harghita	8	2	11	1	0	0	89	111
Mureş	0	2	3	0	7	0	131	143
Sibiu	39	34	16	0	0	1	231	321
Bucureşti-Ilfov	77	27	12	25	28	0	183	352
Ilfov	0	1	0	0	0	0	1	2
Sector 1	3	4	3	0	0	0	9	19
Sector 2	58	12	4	0	28	0	107	209
Sector 3	6	2	4	24	0	0	5	41
Sector 4	2	3	0	1	0	0	17	23
Sector 5	0	0	0	0	0	0	9	9
Sector 6	8	5	1	0	0	0	35	49

Sursa: prelucrarea autoarei după: Direcția Generală de Asistență Socială și Protecție a Copilului (DGASPC), 2016.

Statistica situațiilor cazurilor de abuz asupra copiilor din țara noastră, în anul 2013, dintre urban respectiv rural este foarte distinctă. Astfel, în mediul urban avem înregistrate la Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecție a Copilului (DGASPC), un număr total de 20 287 de cazuri. Pe de altă parte, la polul opus, se află mediul rural, unde sunt 50 753 de cazuri luate în evidență, instrumentate și monitorizate (Tabelul nr. 3). Diferența foarte mare dintre mediul urban și cel rural poate fi pusă pe seama mai multor factori ce țin de mediul familial, nivelul de trai, abandonul școlar în favoarea altor activități de ordin casnic ș.a.m.d.

Tabelul nr. 3

Statistica situațiilor de abuz, neglijare și exploatare a copilului în anul 2013, raportate către DGASPC din țară

Tipuri de abuz	Numărul total al cazurilor instrumentate de către DGASPC, România Urban	Numărul total al cazurilor instrumentate de către DGASPC, România Rural
Abuz fizic	1 261	8 859
Abuz sexual	1 341	8 739
Neglijare	5 865	4 255
Abuz emoțional	9 062	9 158
Exploatare prin muncă	955	9 745
Exploatare pentru comitere de infracțiuni	1 803	9 997
Totalul cazurilor de abuz	20 287	50 753

Sursa: prelucrarea autoarei după: Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecție a Copilului (DGASPC) din România, 2016.

Din datele centralizate de Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție (ANPDCA), în 2013, la nivel național, au fost raportate 12 192 de situații de abuz asupra copilului, 94 la sută dintre acestea petrecându-se în familie. Cele mai multe abuzuri au fost sesizate asupra copiilor cu vârsta între 10 și 13 ani (2 358 abuzuri). În septembrie 2013, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție a raportat un număr total de 9 458 asupra copiilor, iar în anul următor, respectiv 2015, a crescut la 10 207 de cazuri.

Numărul total al abuzurilor comise asupra copiilor (sub 18 ani), din anul 2015, este ridicat, având în vedere faptul că nu vorbim de un an întreg, ci de numai nouă luni. Neglijarea copiilor se află pe primul loc, având un total de 7 270 de cazuri înregistrate, urmată de abuzul emoțional cu 1 283 de cazuri. Abuzul emoțional se încadrează în toate tipurile de abuz, fie că vorbim de exploatare, neglijare, abuz fizic sau sexual. În anul 2016, cifrele abuzurilor asupra copiilor cresc ușor, astfel, abuzul fizic ajunge la un număr de 1 037 de cazuri înregistrate, iar situațiile de neglijare ajung la 9 882 de cazuri (*Tabelul nr. 4*).

Tabelul nr. 4

Statistica situației de abuz asupra copilului a DGASPC-urilor din România

Tipul de abuz	Numărul de copii abuzați Anul 2015	Numărul de copii abuzați Anul 2016
Copii au fost supuși abuzului fizic	937	1 037
Copii au fost supuși abuzului emoțional	1 848	1 945
Copii au fost supuși abuzului sexual	748	952
Copii au fost neglijăți	8 355	9 882
Copii au fost exploatați prin muncă	261	471
Copii au fost exploatați sexual	52	83

Sursa: prelucrarea autoarei după: Direcția Generală de Asistență Socială a Copilului (DGASPC), 2017.

De multe ori abuzul sexual asupra copilului rămâne nepedepsit, deoarece victima, sub amenințarea agresorului, nu ajunge să povestească altcuiva sau chiar să ceară ajutorul pentru ca abuzul să înceteze. Foarte puține astfel de cazuri ajung în atenția oamenilor legii pentru a putea fi rezolvate. După cum bine se observă, numărul total al minorilor abuzați sexual (aici intră: seducția, corupția sexuală a unui minor, violul, expunere la scene cu un caracter obscen, obligarea la prestarea unor perversiuni sexuale), se menține la cote ridicate (*Tabelul nr. 5*).

Tabelul nr. 5

**Situația infracțiunilor soluționate cu privire la abuzul sexual asupra minorilor,
în perioada cuprinsă între anii 2009–2016, în România**

An	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Numărul total al abuzurilor sexuale asupra minorilor	655	538	831	926	735	726	614	682

Sursa: prelucrarea autoarei după: Ministerul Administrației și Internelor, România, 2017.

Expunerea copiilor la violență în propriile familii, în mod regulat, prin asistarea la conflicte violente și certuri între părinți, încalcă reglementările în vigoare cu privire la protecția copilului și pot afecta în mod grav bunăstarea acestuia, dezvoltarea personală și interacțiunea socială în copilărie și în viața de adult.

Atât serviciile specializate de stat, cât și cele nonguvernamentale acreditate de către stat sunt menite a veni în ajutorul fiecărei victime a abuzului, după un plan individual de intervenție, construit în prealabil. Devenite din ce în ce mai cunoscute, aceste tipuri de servicii au o statistică în plină creștere, iar organizațiile nonguvernamentale înregistrează cifre cu mult mai mari de cazuri instrumentate, față de serviciile de stat (*Tabelul nr. 6*). Acest lucru se poate datora puterii de atragere și absorbție a fondurilor europene disponibile.

Tabelul nr. 6

**Numărul minorilor beneficiari ai măsurii de protecție temporară de tip familial,
între anii 2010–2016, în România**

Anul	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Minori beneficiari ai serviciilor publice specializate	15 446	17 213	19 571	15 446	17 213	19 571	19 027
Minori beneficiari ai organizațiilor private autorizate	50 239	47 723	48 065	50 239	47 723	48 065	46 336

Sursa: prelucrarea autoarei după: Direcția Generală de Asistență Socială a Copilului, 2017.

POLITICI DE PREVENIRE ȘI COMBATERE A ABUZULUI ASUPRA COPILULUI

Politicile sociale pot fi evaluate din punctul de vedere al unor perspective variate atât de către actorii politici, cât și de către cercetători/oameni de știință, experți din cadrul Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecție a Copilului, a Municipiului București, (DGASPCMB) din fiecare sector al Bucureștiului, respectiv, județ al țării (dorindu-se descentralizarea completă). Este util un pachet ce ține de informarea, sensibilizarea și crearea condițiilor necesare Guvernului de a putea lua măsurile de prevenire și combatere a abuzurilor asupra copilului, prin intermediul serviciilor oferite la ora actuală. Bugetul anual al României trebuie să cuprindă și instituțiile specifice care oferă ajutor victimelor abuzurilor, pentru dezvoltarea întregului sistem.

Lupta împotriva abuzului asupra copilului este foarte importantă și a luat amploare odată cu o altă problemă socială la fel de mare, anume lupta împotriva violenței asupra femeii în familie. Reforma legislativă reflectă acest lucru pe plan național și internațional. În plan național, foarte pe scurt, există: a) Legea 272/2003, cu modificările ulterioare, privind protecția copilului; b) Legea 211/2004 pentru apărarea drepturilor și intereselor persoanelor vătămate; dar și c) Legea 217/2003, pentru prevenirea și combaterea violenței în familie, toate actualizate. Acestea sunt menite să urmărească, în linii mari, următoarele: schimbarea nivelului

de trai; creșterea și sensibilizarea mass-media cu privire la abuzul asupra copilului; toate aceste aspecte au condus la o mai mare atenție acordată luării de decizii de ordin politico-legislativ și social, favorabile copilului. Astfel se dorește o mai mare acoperire în ceea ce constă întregul proces de prevenire și combatere a abuzului asupra minorului.

Încălcarea *Drepturilor Copilului* aduce mari consecințe asupra: societății; copilului; familiei; școlii; bisericii; țării, în ansamblu; a familiei ca instituție și „*celulă de bază a societății*” (Finkel, 2009: 278). Este vorba de un efort comun al țărilor Uniunii Europene – UE, privind protecția copilului împotriva abuzului și sensibilizarea populației cu privire la această problemă. Copilul nu poate înțelege abuzul la fel ca un adult, nu poate reacționa la fel și mai ales nu se poate apăra asemeni unui adult. Există foarte mulți minori implicați în acte penale, ce nu răspund penal, deoarece nu au împlinit vârsta corespunzătoare. Tocmai de aceasta sunt acceptați în anumite grupuri a fi considerate delincvente. După cum se poate vedea, delinvența juvenilă (Bonea, 2011: 135) devine o *consecință gravă a abuzului copilului*. Acesta poate alege să intre în anumite grupuri infracționale, tocmai pentru a-și autodemonstra că este capabil de a avea o anumită independență în luarea deciziilor și de a putea la rândul său să domine prin activități ilegale. „Dezvoltarea serviciilor de recuperare și reintegrare socială destinate agresorilor familiari”, finanțat de către Agenția Națională pentru Protecția Familiei (ANPF), devenită Agenția Națională pentru Protecția Familiei și a Drepturilor Copilului (ANPFDC). Durata proiectului Centrului destinat agresorilor familiari, numit: „O nouă șansă”, a fost de 12 luni, iar scopul a vizat dezvoltarea serviciilor destinate agresorilor familiari la nivelul Municipiului București (Bonea, 2011: 133–146). Legislația românească, dar și cea internațională (intern), protejează „*interesul superior al copilului*”. Printre aceste lucruri este, desigur, incriminat aspru *abuzul* de orice formă asupra minorului. Prin aplicarea corectă a legislației românești se poate face o prevenție și o combatere mult mai eficientă a abuzului copilului de către părinte sau de către tutorele său legal. Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecție a Copilului din fiecare sector al Bucureștiului, respectiv din fiecare județ al țării noastre, sunt responsabile a avea grijă și a veghea la buna desfășurare a lucrurilor. Acestea au funcția principală de a proteja respectarea tuturor drepturilor copilului. De asemenea, nu trebuie uitate serviciile oferite de către organizațiile nonguvernamentale acreditate de către stat, care activează alături de unitățile de stat pentru preveirea și combaterea abuzului, neglijării și exploatării minorului. Organizațiile nonguvernamentale acreditate de stat conlucrează cu organele abilitate pentru prevenirea și combaterea acestui flagel. De asemenea, poliția română este și ea implicată în acest demers activ.

Cu toții am remarcat faptul că în România s-au înregistrat o serie de schimbări considerabile, în trecerea la comunism la democrație. Nu de puține ori am auzit spunându-se că viitorul unei națiuni stă în mâinile copiilor. Însă ce se întâmplă când acești copii sunt abuzați de către cei care ar trebui să-i protejeze? Ce se întâmplă

cu minorii care ajung în centrele de plasament, datorită abuzurilor aplicate de către părinții sau tutorii lor? Vor ajunge ei oare să se bazeze pe propriile lor forțe pentru a-și urma visul umbrat de nenumărate frustrări? Răspunsul la toate aceste întrebări este dictat de trecerea timpului. În perioada comunistă, copiii „beneficiau” de corecții fizice în instituțiile de învățământ, însă după evenimentele din decembrie 1989 toate acestea au fost interzise de către lege. De atunci și până acum numeroase campanii răsunătoare și sponsorizate din fonduri considerabile au făcut obiectul unor discuții/dezbateri pe tema abuzul asupra copiilor. Ce anume s-a schimbat odată cu aceste campanii de sensibilizare a populației? Absolut nimic, unii minori sunt în continuare bătuți, exploatați, neajutorați.

Odată cu aderarea României la Uniunea Europeană (U.E.), au fost adoptate o serie de legi cu privire la *protecția copilului*. Acest lucru oferă o siguranță în plus respectării *drepturilor copilului* și mai ales la vegherea bunăstării sale, ce primează indiferent de situație și conjunctură. Începând cu „Legea nr. 272/2004 actualizată, privind protecția și promovarea drepturilor copilului (numită și Legea copilului), reglementează protecția enumerând responsabilitățile variatelor autorități în domeniul prevenirii abuzurilor, precum și în domeniul protecției copiilor abuzați”. Astfel, această lege îl protejează pe minor, indiferent de: statusul său; tipul de familie; dacă se află în dificultate (orice fel de dificultate); religie; nivelul școlar; țară; nivel economic; tipul de problemă („Interesul Superior al Copilului e respectat”, întocmai); culoarea pielii; gen și alte asemănări sau neasemănări cu celelalte generații de minori. Este important să ne dăm seama de celeritatea cu care trebuie urmărit *Interesul Superior al Copilului*. Dar, pentru a putea să ne dăm seama mai bine de aspectele ce țin de *Drepturile Copilului*, observăm care sunt *Drepturile părinților* asupra copiilor lor. În situația în care părinții nu își respectă aceste drepturi stipulate de lege, ele devin obligații, așa cum este, de exemplu, dreptul părintelui de a-și educa minorul, în cazul refuzului, părintele devine obligat să facă acest lucru (*Caseta 2*).

Caseta 2

Drepturile părinților și ale copiilor ca membri ai unei familii

Drepturile părinților și ale copiilor ca membri ai unei familii, reieșite din Legea nr. 272/2004 actualizată privind protecția și promovarea drepturilor copilului:

- a. Dreptul de supraveghere,
- b. Dreptul de găzduire a minorului,
- c. Dreptul de vizită,
- d. Dreptul de acces la minor,
- e. Dreptul de corespondență între minor și persoanele semnificative din viața sa,
- f. Autoritatea părintească,
- g. Dreptul de acces la informațiile privitoare la minor,
- h. Dreptul de decizie cu privire la bunăstarea copilului,
- i. Dreptul bunicilor la legături personale,
- j. Dreptul copilului de a fi informat despre persoanele semnificative din viața sa.

Sursa: prelucrarea autoarei după: *Drepturile Copiilor*, 2015.

Legea nr. 272/2004 actualizată, privind protecția și promovarea drepturilor copilului prevede toate situațiile în care copilul s-ar putea afla: procedura adopției, cu tot ce implică aceasta, dar și problemele Sistemului Protecției Copilului. Legea începe cu drepturile generale ale copilului, libertățile principale de exprimare a opiniei, de a alege religia – începând cu vârsta de 14 ani; până la mediul familial și integrarea alternativă. Protecția copilului împotriva tuturor formelor de abuz și a exploatării sunt prevăzute, de asemenea (*Caseta 3*).

Caseta 3

Protecția copilului împotriva tuturor formelor de abuz prevăzute în Legea 272/2004 actualizată privind protecția și promovarea drepturilor copilului

„Capitolul VI – Protecția copilului împotriva abuzului, neglijării, exploatării și a oricărei forme de violență:

Art. 89, (1) Copilul are dreptul de a fi protejat împotriva abuzului, neglijării, exploatării, traficului, migrației ilegale, răpirii, violenței, pornografiei prin internet, precum și a oricăror forme de violență, indiferent de mediul în care acesta se află: familie, instituții de învățământ, medicale, de protecție, medii de cercetare a infracțiunilor de reabilitare/detenție, internet, mass-media, locuri de muncă, medii sportive, comunitate etc.

(2) Orice persoană fizică sau juridică, precum și copilul pot sesiza direcția generală de asistență socială și protecția copilului din județul/sectorul de domiciliu să ia măsurile corespunzătoare pentru a-l proteja împotriva oricăror forme de violență, inclusiv violența sexuală, vătămare sau de abuz fizic sau mental, de rele tratamente sau de exploatare, de abandon sau neglijență.

(3) Angajații instituțiilor publice sau private care, prin natura profesiei, intră în contact cu copilul și au suspiciuni asupra unui posibil caz de abuz, neglijare sau rele tratamente au obligația de a sesiza de urgență direcția generală de asistență socială și protecția copilului”.

De asemenea, protecția copilului împotriva abuzului și mai ales a neglijenței sunt prevăzute în Legea 272/2004, după cum se poate vedea:

„Secțiunea 3 – Protecția copilului împotriva abuzului sau neglijării:

Art. 94, (1) Prin abuz asupra copilului se înțelege orice acțiune voluntară a unei persoane care se află într-o relație de răspundere, încredere sau de autoritate față de acesta, prin care sunt periclitate viața, dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială, integritatea corporală, sănătatea fizică sau psihică a copilului, și se clasifică drept abuz fizic, emoțional, psihologic, sexual și economic.

(2) Prin neglijarea copilului se înțelege omisiunea, voluntară sau involuntară, a unei persoane care are responsabilitatea creșterii, îngrijirii sau educării copilului de a lua orice măsură pe care o presupune îndeplinirea acestei responsabilități, care pune în pericol viața, dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială, integritatea corporală, sănătatea fizică sau psihică a copilului și poate îmbrăca mai multe forme: alimentară, vestimentară, neglijarea igienei, neglijarea medicală, neglijarea educațională, neglijarea emoțională sau părăsirea copilului/abandonul de familie, care reprezintă cea mai gravă formă de neglijare.

Art. 95, Sunt interzise săvârșirea oricărui act de violență, precum și privarea copilului de drepturile sale de natură să pună în pericol viața, dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială, integritatea corporală, sănătatea fizică sau psihică a copilului, atât în familie, cât și în instituțiile care asigură protecția, îngrijirea și educarea copiilor, în unități sanitare, unități de învățământ, precum și în orice altă instituție publică sau privată care furnizează servicii sau desfășoară activități cu copii”.

Sursa: prelucrarea autoarei după: Drepturile copilului, Neglijență, 2015.

Este clar faptul că statul român protejează și promovează Drepturile Copilului, cu excelență și prioritate. Acest lucru este benefic pentru copil familie și societate în general, societatea viitoare, de vreme ce se bazează pe indivizi capabili a face față tuturor vicisitudinilor și provocărilor secolului al XXI-lea în care ne aflăm.

CONCLUZII ȘI POSIBILE SOLUȚII PROPUSE

Dacă ar fi să ne proiectăm în viitor, abuzul asupra minorului dăunează grav și acesta nu se va putea dezvolta pe principii solide precum: iubirea; emoții pozitive; stima de sine crescută; siguranță; forță și energie cognitivă; încrederea în partenerul de viață; dorința de a avea copii; comportament prosocial adecvat etc.

Abuzul asupra copilului ca și abandonul școlar și delincvența juvenilă sunt probleme ce afectează nu numai minorul pe termen scurt, mediu și lung, ci dăunează societății; familiei individuale respective; individului în sine; comportamentului său; poate deveni introvertit; poate avea atacuri de panică și tentative de suicid; poate încerca să fugă de acasă; poate avea pavor nocturn; poate avea reacții somatice la durere, gânduri cu impact negativ asupra psihicului, indivizi, situații sau conjuncturi create de societate.

Desigur că există și soluții ce vin în întâmpinarea problemei abuzului asupra copilului, iar printre cele mai simple și aplicabile, prin însăși esența lor se află următoarele: a) cu ajutorul sistemului de asistență socială și a datelor furnizate de către instituțiile de profil, pot fi identificate problemele cu care se confruntă familia, tocmai pentru a se putea face reale progrese în identificarea și instrumentarea cazurilor; b) informarea și educarea părinților privind consecințele grave pe care le are abuzul de orice fel asupra copilului, cu ajutorul diverselor cursuri gratuite ce pot fi oferite de către Direcțiile de Asistență Socială și Protecție a Copilului din fiecare sector al Bucureștiului, respectiv, din fiecare județ al țării; c) realizarea mai multor campanii naționale de informare a populației asupra problemelor abuzului și consecințele de ordin legal, social, uman, psihic, fizic, educațional, relațional și cognitiv asupra copilului, prin intermediul diverselor mijloace de care dispune mass-media; d) existența orelor de consiliere psihologică în școli, efectuată de către un asistent social și un psiholog, tocmai în scopul depistării cazurilor de abuz; e) investiția masivă de către stat în creșterea calității serviciilor actuale oferite și crearea de noi servicii care să poată răspunde unor noi provocări; f) educarea permanentă a specialiștilor care instrumentează aceste cazuri și alocarea mai multor fonduri pentru întărirea acestei filiere; g) angajarea mai multor asistenți sociali și psihologi în spitalele de copii pentru a se putea face permanent o verificare atentă asupra pacienților ce ar putea avea probleme de acest fel, care nu sunt semnalate de nimeni; h) crearea unor servicii specializate numai pe monitorizarea cazurilor aflate în lucru, dar și a celor ce au fost rezolvate, tocmai pentru evitarea reapariției diverselor forme de abuz; i) promovarea permanentă a Drepturilor Copilului și a posibilităților de care acesta dispune pentru a solicita și primi ajutor specializat;

j) realizarea a cât mai multor proiecte la nivel național, cu fonduri europene, pentru a preveni și combate abuzul asupra copilului; k) crearea unui sistem solid și coerent de baze de date la nivel național, care să cuprindă cât mai multe informații privind cazurile instrumentate și diversele statistici ce pot decurge de aici pentru îmbunătățirea strategiilor de intervenție, rezolvare și monitorizare a cazurilor; l) implicarea prin intermediul statului, a specialiștilor din domenii precum: sociologie, asistență socială, psihologie, psihiatrie, medicină primară și pediatrică, juriști, educatori, în scopul întâmpinării anumitor situații ce nu pot fi prevăzute la prima vedere în instrumentarea cazurilor, dar care pot crea mari probleme în rezolvarea cazului, dacă nu sunt depistate la timp.

Este de dorit faptul ca minorul să trăiască și să se dezvolte într-un mediu pozitiv, de natură să-l stimuleze cognitiv, emoțional, social și comportamental. Astfel nu numai individul luat singur va avea de câștigat, ci și societatea viitorului. Stimularea unei educații proumaniste active și o bună coordonare a abilităților cognitive și a inteligenței emoționale, vor putea oferi rezultate benefice la nivel microsocial (individul), mezosocial (familia) și macrosocial (societatea).

BIBLIOGRAFIE

- Almgren G., *The ecological context of interpersonal violence: from culture to collective efficacy*, in "Journal of Interpersonal Violence", no. 2, 2005, pp. 218–224.
- Amaya-Jackson, V., *Questioning children and adolescents about maltreatment, A review of survey methods used*, in "Journal of Interpersonal Violence", no. 7, 2000, pp. 725–759.
- Banciu, D., *Crima și criminalitatea, Repere și abordări juris-sociologice*, București, Editura Lumina Lex, 2005.
- Bonea, G. V., *Devianța. Viziuni contemporane*, București, Editura Sigma, 2015.
- Bonea, G. V., *Violența în relația de cuplu: victime și agresorii. Teorie și aplicații*, București, Editura Sigma, 2012.
- Bonea, G. V., *Sistemul nonguvernamental românesc destinat victimelor violenței domestice: Așezământul Social „Patriarhul justinian Marina”*, *Asociația Diaconia*, în „Revista de Asistență Socială”, nr. 2, 2011, pp. 133–150.
- Finkel, M. A., Medical aspects of prepubertal sexual abuse, în Reece, R. M., Christian, C. W., (Eds), *Child Abuse in Medical Diagnosis and Management*, New York, American Academy of Pediatrics, 2009, pp. 269–319.
- Finkelhor, D., Jones L., *Why have child maltreatment and child victimization declined?*, in "Journal of Social Issues", no. 4, 2006, pp. 685–716.
- Fontes, L., *Child abuse and culture*, New York, Guilford Press, 2006.
- Freisthler, B., Midanik, L., Gruenewald, P., *Alcohol outlets and child physical abuse and neglect: Applying routine activities theory to the study of child maltreatment*, in "Journal of Studies on Alcohol", no. 5, pp. 586–592.
- Howe, D., *Child Abuse and Neglect. Attachment, Development and Intervention*, New York, Palgrave MacMillan, 2005.
- Ionescu, Ș., *Copilul maltratat, Evaluare, Prevenire, Intervenție*, București, Editura Fundației Internaționale pentru Copil și Familie, 2001.
- Rădulescu, A., *Learning opportunities in building the professional competences in social work intervention*, în „Revista de Asistență Socială”, nr. 1, 2001, pp. 64–69.

- Rădulescu, S. M., *Sociologia violenței (intra) familiale: victime și agresori în familie*, București, Editura Lumina Lex, 2001.
- Tolan, P. H., Understanding Violence, in Flannery, D. J., Vazsony, A. T., Waldman, I. D., (eds.), *The Cambridge Handbook of Violent Behavior and Aggression*, New York, Cambridge University Press, 2007, pp. 8–21.
- Vanderstoep, S., Johnston, D., *Research methods for everyday life. Blending quantitative with qualitative approaches*, San Francisco, Jossey-Bass, 2000.
- Vigarello, G., *Histoire du viol, XVIe – XXe siècle*, Paris, Éditions du Seuil, 1998.
- *** Agenția Națională pentru Protecția Familiei – ANPFDC. disponibil online la www.anpfdc.ro.
- *** Devianță și abuz. disponibil online la www.dabcopilului.ro.
- *** Drepturile copilului, Neglijență. disponibil online la www.drepturilecopilului.ro.
- *** Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată în 2014. disponibil online la www.lege.ro.
- *** Codul Familiei așa cum a fost modificat și completat prin Decret nr. 779/1966, Legea nr. 3/1970, Decret nr. 174/1974, Legea nr. 11/1990, Legea nr. 59/1993, O.U.G. nr. 25/1997. disponibil online la www.arpcc.ro.
- *** Codul Penal (legea 286/2009, publicată în M.Of. nr. 510/24.07.2009). disponibil online la anp.gov.ro.
- *** Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, ratificată prin legea nr. 18/1990, republicată în M. Of. nr.314/13 iunie 2001. disponibil online la www.unicef.ro.
- *** Legea 217/2003 privind prevenirea și combaterea violenței în familie, publicată în M. Of. 367/29.05.2003. disponibil online la www.dreptonline.ro.
- *** Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, publicată în M. Of. 557/23.06.2004. disponibil online la www.mmuncii.ro.
- *** Legea nr. 23/1999, Decizia CC. nr. 349/2001, Legea nr. 272/2004 și Legea nr. 288/2007. disponibil online la www.librariaonline.ro.

This paper's main objective is to list and analyze various forms of child abuse and their short, medium and long term consequences. Child abuse currently represents one of the largest and most important fields of contemporary study. Romania has adopted most of the European Union's legislation for fighting and preventing abuse against minors. Furthermore, services offered by the Romanian state as well as state-accredited NGOs are increasingly aimed at preventing abuse through multiple campaigns of informing the public about the lasting negative consequences of abuse against children.

Keywords: *child abuse, social assistance, social policy, family.*

Primit: 14.06.2017

Acceptat: 11.08.2017